

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Вінницький національний технічний університет

Анотація Систематизовано теоретико-методичні підходи до оцінювання фінансової спроможності підприємства. Узагальнено інструментарій фінансового аналізу. Обґрунтовано доцільність комплексного підходу до оцінювання фінансової спроможності підприємства.

Ключові слова: фінансова спроможність, платоспроможність, ліквідність, фінансова стійкість, управлінські рішення.

METHODS FOR ASSESSING FINANCIAL SOLVENCY FOR MANAGERIAL DECISION-MAKING

Abstract

Theoretical and methodological approaches to assessing the financial solvency of enterprises have been systematized. The toolkit of financial analysis has been generalized. The feasibility of a comprehensive approach to evaluating the financial solvency of enterprises has been substantiated.

Key words: financial solvency, solvency, liquidity, financial stability, managerial decisions.

Вступ

Зростання економічної нестабільності та посилення фінансових ризиків підвищують вимоги до якості управлінських рішень, що зумовлює необхідність застосування сучасних методів оцінювання фінансової спроможності підприємства. У таких умовах підприємствам недостатньо лише констатувати поточний фінансовий стан, важливо забезпечити також своєчасну діагностику можливих кризових тенденцій і визначення перспектив подальшого розвитку.

Результати дослідження

Фінансова спроможність підприємства – це здатність своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання та забезпечувати необхідний рівень ресурсів для реалізації діяльності. У наукових публікаціях поняття фінансової спроможності часто корелюється з поняттями фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, які виступають основними складовими при оцінюванні фінансового стану підприємства [1].

Оцінювання фінансової стійкості підприємства передбачає аналіз структури активів і пасивів балансу, що дозволяє виявити ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування і здатність витримувати негативні зміни зовнішнього середовища.

Оцінювання ліквідності підприємства передбачає визначення його здатності своєчасно та в повному обсязі виконувати короткострокові зобов'язання за рахунок наявних оборотних активів. Такий аналіз здійснюється шляхом розрахунку абсолютних і відносних показників, зокрема коефіцієнта поточної, швидкої та абсолютної ліквідності, а також через дослідження структури оборотних активів і рівня їх мобільності. Важливим аспектом є встановлення достатності грошових коштів та їх еквівалентів для покриття найбільш термінових зобов'язань, що дозволяє оцінити рівень фінансової гнучкості підприємства в короткостроковому періоді.

Оцінювання платоспроможності має ширший зміст і передбачає аналіз здатності підприємства виконувати як поточні, так і довгострокові фінансові зобов'язання. Воно включає дослідження структури джерел фінансування, співвідношення власного і позикового капіталу, рівня фінансової незалежності та здатності генерувати стабільні грошові потоки для обслуговування боргу. Такий аналіз дозволяє визначити ступінь фінансової надійності підприємства та його спроможність підтримувати стійке функціонування в довгостроковій перспективі.

У переважній більшості випадків коефіцієнтний аналіз доповнюється горизонтальним і вертикальним аналізом фінансової звітності, що значно підвищує аналітичну інформативність дослідження фінансового стану підприємства. Методологічні засади застосування горизонтального та вертикального аналізу у системі оцінювання фінансового стану детально розкриті у наукових працях

українських дослідників з фінансового аналізу та закріплені у нормативних рекомендаціях щодо аналізу фінансового стану підприємств Міністерство фінансів України [2].

Горизонтальний (трендовий) аналіз передбачає порівняння показників фінансової звітності за декілька звітних періодів з метою визначення абсолютних та відносних змін, темпів зростання або зниження окремих статей активів, капіталу і зобов'язань. Такий підхід дозволяє виявити динаміку розвитку підприємства, визначити позитивні або негативні тенденції у формуванні фінансових ресурсів, а також своєчасно зафіксувати ознаки погіршення фінансової спроможності.

Вертикальний (структурний) аналіз, своєю чергою, ґрунтується на визначенні питомої ваги окремих статей у загальній сумі підсумку балансу або звіту про фінансові результати. Це дає можливість оцінити структуру активів і джерел їх формування, встановити частку власного та позикового капіталу, рівень концентрації оборотних активів чи необоротних ресурсів, а також виявити структурні диспропорції. Поєднання горизонтального та вертикального аналізу забезпечує комплексне бачення змін фінансового стану підприємства як у часовому, так і в структурному вимірі.

Окрім базового коефіцієнтного аналізу, вітчизняні дослідники розвивають інтегральні методи оцінювання фінансового стану, які полягають у формуванні комплексного індексу за групою ключових показників [3]. Такий підхід дозволяє отримати загальну експертну оцінку фінансової спроможності підприємства, узагальнивши результати багатьох окремих показників фінансового стану.

Інтегральні оцінки застосовуються не лише для загальної діагностики фінансового стану підприємства, але й для порівняння підприємств різних галузей або розмірів діяльності, що особливо важливо при формуванні стратегічних рішень щодо інвестицій чи реструктуризації.

Оцінювання фінансової спроможності підприємства має безпосередній вплив на ухвалення управлінських рішень. На підставі аналізу фінансових показників керівництво може ухвалювати рішення щодо оптимізації структури капіталу, планування інвестиційної діяльності, управління фінансовими ризиками та розробки стратегій для підвищення ефективності функціонування підприємства. Повнота та якість інформації, отриманої в результаті оцінювання, визначають ефективність прийнятих рішень і їх вплив на фінансову спроможність підприємства у довгостроковій перспективі.

Висновки

Отже, системне оцінювання фінансової спроможності підприємства є важливим інструментом фінансового менеджменту та підґрунтям для прийняття управлінських рішень. Коефіцієнтний аналіз дозволяє здійснювати базову діагностику фінансового стану, а інтегральні підходи узагальнюють інформацію за декількома показниками. Комбінація цих методів забезпечує фундамент для обґрунтованого управління фінансами та підвищення стратегічної ефективності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кіндрацька Г. Оцінка платоспроможності українських підприємств: проблематичні питання типових методологічних підходів. Економічний журнал Волинського національного університету імені Лесі України. 2019. № 3. С. 133–143. DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-03-133-143>.
2. Методичні рекомендації щодо підготовки аудиторського висновку при перевірці відкритих акціонерних товариств та підприємств – емітентів облігацій (крім комерційних банків). Бухгалтерський облік і аудит. 2001 р., № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0099230-01#Text>.
3. Підгаєць, С. (2024). Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі розрахунку інтегрального показника. Економіка та суспільство, 2024. Вип. №70. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-41>.

Ковтун Юліана Василівна – здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна.

Науковий керівник: **Віталій Володимирович Зянько** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна.

Kovtun Juliana – Bachelor's degree student, Department of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine.

Supervisor: **Zianko Vitalii** – Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine.